

Κοινωνία

ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Ορυκτά και ορυχεία

Γράφει ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΛΥΜΑΚΗΣ

Φυσικά και δεν είμαι... μεταλλειολόγος και ούτε σχέση έχω με ορυχεία. Μόνο περπατηχτής ήμουνα και έχω κάποιες εμπειρίες απ' όλα αυτά καθώς και από κάποια παλιά τεφτέρια.

Ετσι νομίζω, πως εκτός από τον υπόγειο πλούτο των Χανίων σε σπήλαια που πέρα από τα 1.500 που είχα καταγράψει, τελικά ξεπερνούν τα 3.000 σε απλά σπήλαια και δάραθρα καθώς φαίνεται έχουμε υπόγειο πλούτο και σε ορυκτά.

Οι γεωλόγοι ίσως τα γνωρίζουν αυτά και ακόμη περισσότερα αλλά ας προσθέσω κι εγώ αυτές τις γραμμές.

Τα ορυχεία σιδήρου στο Χλιαρό που ανήκαν στην οικογένεια Αβέρωφ και λειτουργούσαν μέχρι πριν τέσσερις δεκαετίες είναι γνωστά. Οι γαλαρίες σώζονται ακόμη. Στα Νοχιά είναι γνωστή η είσοδος παλαιού ορυχείου σιδήρου που έχει λάβει από τους ντόπιους την ονομασία Λαύριο από τα άλλα γνωστά μεγάλα ορυχεία. Αλλά ορυχεία σιδήρου που ήταν ενεργά μέχρι πριν αρκετά χρόνια, ήταν στην περιοχή του Μουστάκο Σελίνου και κοντά στο σπήλαιο του Τριαμάτη με πρόσβαση από τον δρόμο Χρυσοκαλίτισσας.

Ο Αραβας γεωγράφος Edrisi του 12ου αιώνα αναφέρει την εξόρυξη χρυσού σε κάποια παράξενης ονομασίας πόλη, που ίσως είναι η Κυδωνία ή το Μάλεμο, που και ο Γάλλος Πωλ Φωρ αναφέρει ότι είχε λάβει αυτό το όνομα από το ορυχείο μαλάματος που ήταν εκεί.

Στην Εξόπολη Αποκορώνου που ονομαζόταν τον 16ο αιώνα Χρυσόπολις, λέγεται πως εξόρυσαν χρυσό. Στον Κεραμιώτη ποταμό (Κατωχώρι) είχα ακούσει πριν λίγα χρόνια πως καθηγητής του Πολυτεχνείου Κρήτης είχε βρει ψήγματα χρυσού στην άμμο του ποταμού. Στην πε-

ριοχή Μεγάλα Χωράφια - Μαλάξα έχουν να πουν ότι υπήρχαν τα αρχαιότερα μεταλλεία χαλκού της Ευρώπης και μάλιστα σε παλαιό διβλίο διάβασα πως γύρω στο 1925, κατά τη διάνοιξη νταμαριού, είχε βρεθεί μια στοά με μινωικά αγγεία.

Τώρα έχω εντοπίσει πεντέξι τρύπες που δεν γνωρίζω αν είναι είσοδοι για τα ορυχεία αυτά. Επίσης σιδηρομετάλλευμα υπήρχε στα Βοθιανά Σελίνου. Λησμόνησα να αναφέρω πως ο Αβέρωφ έλεγε στους εργάτες του ορυχείου του στο Χλιαρό, πως ένα πηγάδι είχε μαγγάνιο και συχνά ανέφερε πως "επάχετε πολύ χρώμο".

Στα Πλακάλωνα Κισάμου αναφέρεται σιδηροπυρίτης, ενώ στη γνωστή περιοχή του Σελίνου και Κισάμου είναι γνωστά τα κοιτάσματα γύψου. Τώρα στο Ακρωτήρι της Σπάθας φαίνεται να είναι συγκεντρωμένα τα περισσότερα ορυκτά.

Στο κέντρο και αλλού όνυχας (η κορυφή της Σπάθας ονομάζεται Ονυχας) που εξορυσσόταν μέχρι πριν λίγα χρόνια. Στην ακτή στα Ραβδόυχα μέχρι πριν λίγα χρόνια εξορυσσόταν σιδηρομετάλλευμα και υπήρχε ακόμη η εγκατάσταση φόρτωσης στη θάλασσα. Στην πλευρά του κόλπου Κισάμου και

Ονυχας στη Σπάθα.

Το Λαύριο στα Νοχιά.

προς το τέλος του Ακρωτηρίου, υπήρχαν τα μεγάλα ορυχεία σιδήρου όπου εκεί ή και αλλού υπήρχε και τιτάνιο, μαγγάνιο, μολυβδαίνιο, σιδηροπυρίτης και κυρίως σιδηρομετάλλευμα. Δεν γνωρίζω αν διανοίχτηκε δρόμος πρό-

σφατα αλλά τα ορυχεία αυτά απείχαν δύο ώρες πεζοπορία από τον Άγιο Ιωάννη Γκιώνας (δόρεια) και έχουν μια ενδιαφέρουσα ιστορία.

Ο Μιχάλης Δημ. Βουτσαδάκης είχε φθάσει τέλος του 19ου αι. στην Αμερική και

εργάστηκε για χρόνια σε μίνες μεταλλείων. Αρχές του 20ου αι. ήλθε στην Κίσαμο με την εμπειρία του και όταν πήγαινε στο κυνήγι πεζοπορώντας για ώρες αντιλήφθηκε τις σκουριές του σιδηρομεταλλεύματος και αυτό του έ-

γινε βραχνάς και όνειρο να αποκτήσει τα δικά του ορυχεία. Με ντόπιους εργάτες και πρωτόγονα μέσα άρχισε το σκάψιμο και με εξορύξεις εδημούρησε γαλαρίες και πηγάδια εξόρυξης.

Το 1905 υπέγραψε συμφωνία με τη γαλλική εταιρία ΜΟΝΦΛΥ και με υπεράριθμους κόπους έφτιαξε ενεργό λούκι με ξύλα επενδυμένα με λαμαρίνα χονδρή που στηριζόταν σε συρματόσχοινα για να κατεβάζουν το μετάλλευμα στην ακτή για φόρτωση στα πλοία. Δεν χρησιμοποιήθηκε, όμως, για πολύ, επειδή ξαφνική θαλασσοταραχή κατέστρεψε ο κάτω μέρος της φόρτωσης και απογοητευμένος ο Μιχάλης, που είχε βάλει εκεί όλα τα χρήματά, ξαναγύρισε το 1912 στην Αμερική. Όταν πρωτοέβγαλαν οι εργάτες το μετάλλευμα σε δόλους, φώναζαν πως έβγαλαν... πατάτες και αυτό γινόταν στην περιοχή "Αποπλύστρες", που άγνωστο γιατί, είχε ονομαστεί έτσι.

Ο Μιχάλης πήγε και στους Αγίους Τόπους και από τότε τον γνώριζαν ως Χατζημιχάλη Βουτσαδάκη. Πέθανε το 1957 σε ηλικία 87 ετών.

Η αλήθεια είναι πως και εγώ έχω συναντήσει σε αρκετά σημεία στη Μαδάρα ή χαμηλότερα τέτοιους δόλους σαν... πατάτες μα δεν κράτησα σημειώσεις.

Όσο για το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο που κατά αρκετούς ερευνητές ευρίσκεται στη θαλάσσια περιοχή της Γαύδου εμείς δεν φαίνεται να έχουμε ακόμη καμιά συστηματική επιστημονική έρευνα. Αντί για εμάς το Ισραήλ, πριν από λίγες μέρες, οριοθέτησε την Ελληνική Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (Α.Ο.Ζ.) που συμπεριλαμβάνει και την περιοχή Γαύδου.

Τη Ζώνη της Ελλάδας φυσικά.

Τώρα φίλοι μου, ξαμοληθείτε κυρίως για να βρείτε τα αρχαία χρυσοορυχεία ή ό,τι άλλο προτιμάτε από τα παραπάνω.

DIANOMH:
28210 28672

Μουσείο
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
Χανιώτικα Νέα

Επισκέψεις κάθε Δευτέρα και Τετάρτη στις 9:30 π.μ. μόνο με ραντεβού.

Πληροφορίες: Έλια Κουμή 28210 51003

Το Μουσείο Τυπογραφίας των "Χανιώτικων Νέων" λειτουργεί για τα σχολεία με νέα εκπαιδευτικά προγράμματα

Παλιοχωρίτικο Καρναβάλι
20 χρόνια

Σάββατο 5 Μαρτίου
Παρέλαση των αρμάτων

Κυριακή 6 Μαρτίου
Κυνήγι κρυμένου θησαυρού
Κάψιμο καρναβάλου

Δευτέρα 7 Μαρτίου
Κούλουμα στην παραλία Γραμένο
Πέταγμα χαρταετού